

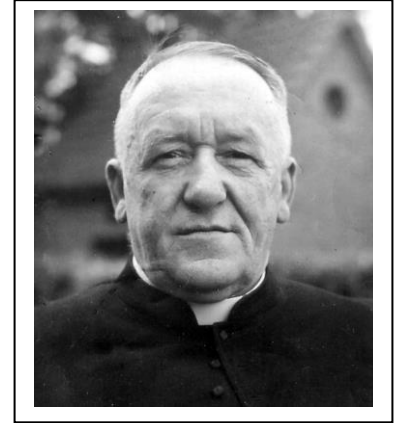
Bij het eeuwfeest van het dorp Neerkant in 1989 gaf de "Stichting 100 jaar Neerkant" een herdenkingsboek uit onder de titel "Honderd Jaar Neerkant" Hoofdstuk 5 handelt over de 2e wereldoorlog met als titel "Oorlogswée" Een belangrijk onderdeel van dit hoofdstuk werd gevormd door een bijdrage van Pastoor Wolters, de toenmalige parochieherder. In het Memoriale van zijn parochie gaf hij een beschrijving van deze rampjaren. Dit vindt u terug onder "Oorlogsverslag van Pastoor Wolters" Het overige is de bijdrage van de redactie van genoemde werkgroep.

Oorlogswée

Mei 1940; de dorpsgemeenschap Neerkant is al ver gevorderd met de voorbereiding van het gouden parochiejubileum, dat op de feestdag van de H.H. Petrus en Paulus, 29 juni, zal worden gevierd. Een waardige en sfeervolle herdenking van de vijftig jaren voordien betoonde morele en financiële inzet staat de eensgezinde parochie te wachten. Maar dan, in de vroege ochtend van 10 mei, slaat het noodlot toe; eenheden van het Duitse leger overvallen Nederland en ... ons land is in oorlog. De enthousiaste voorbereidingen voor de viering van het feest worden abrupt beëindigd.

Zo brak voor de Neerkant een periode van onvermoede zware beproevingen aan. Beproevingen waarvan de ernst en omvang zich meer in het bijzonder in de maanden oktober en november 1944 zouden manifesteren. Beproevingen die bij de Neerkantse bevolking nog lang in de herinnering zullen voortleven. De verwoestende werking van die onverdiende straf heeft te diepe sporen nagelaten om in de vergetelheid te kunnen raken.

Pastoor Wolters heeft nadien in het Memoriale van zijn parochie een beschrijving gegeven van deze rampjaren, waarin hij meer in het bijzonder het oorlogsgebeuren in Neerkant aanroerde. Zowel aan de particuliere belangen van zijn parochianen als aan het wel en wee van de kerk waarvoor hij verantwoordelijk was, heeft hij de nodige aandacht besteed. Zijn persoonlijke belevenissen en eigen waarnemingen geven een duidelijk beeld van hetgeen de oorlog voor Neerkant betekende. Redenen waarom voor zijn verslag (dat nagenoeg woordelijk wordt overgenomen) binnen het bestek van dit boek gaarne een plaats wordt ingeruimd.

Oorlogsverslag van pastoor Wolters

Door de verscherping van de internationale toestand kondigde de Nederlandse regering in April 1939 de voormobilisatie af en al dadelijk werd een gedeelte van het 27ste Regiment Infanterie naar Neerkant gedirigeerd.

De militairen maakten op het tegenwoordige voetbalveld een tentenkamp, dat al spoedig werd vervangen door een groot barakkenkamp. En reeds direct maakte de genie een aanvang met het aanleggen van versterkingen, die een deel zouden gaan uitmaken van de zg. Peellinie, die Oost-Brabant moest behoeden voor een aanval van de Duitse legers.

Ook bij de burgers werden vele militairen ingekwartierd. De pastorie had drie officieren, waaronder een veldprediker.

Na de afkondiging van de algemene mobilisatie in September van dat jaar, nam de militaire bedrijvigheid toe. Er werden bunkers gebouwd, een enkele met grote brede grachten, loopgraven en mijnenvelden aangelegd en ieder vreesde reeds het ergste toen plotseling in November 1939 alle verloven werden ingetrokken en alle militairen hun posten in bunkers en loopgraven moesten betrekken.

Gelukkig kwam spoedig herademing en bleek het alarm te vroeg te zijn geweest. Ondertussen was reeds de jongensschool door de Nederlandse militairen danig in gebruik

genomen en was het zg. "barakkenkamp" gebouwd en heerste er in ons dorp een bedrijvigheid en drukte zoals ons stille plaatsje nooit had gekend, alhoewel dit in geestelijk opzicht niet altijd was toe te juichen. Het ging echter behoorlijk. Er werd een vierde H. Mis ingelast. Een groot voordeel was in ieder geval, dat Neerkant uit zijn isolement werd verlost door een busdienst op Deurne.

Toen brak de tragische dag van 10 Mei 1940 aan, die met zijn nasleep de parochie haast veranderde in een trieste woestenij, want eerst 22 November 1944 zou voor Neerkant de oorlog voorbij zijn en met welk een triest "einde".

Reeds in de nacht van 8 op 9 Mei kregen de Nederlandse militairen bevel om op hun post te blijven. 10 Mei 's morgens bleek de oorlog te zijn aangevangen. Bij het krieken van de dag werd ik, die anders goed doorslaap, klaarwakker door alarm en geweldige ontploffingen van bruggen rondom. Buiten gekomen zag ik talrijke Duitse vliegtuigen, maar ze deden geen aanvallen. De radio werd aangezet; een en al mededelingen en waarschuwingen van de regering. Tegen elf uur in de morgen gaven de Nederlandse militairen aan verschillende parochianen het bevel om in den kortsten tijd hun huis te verlaten, dat daarna in brand werd

gestoken om een vrij schootsveld te verkrijgen. Dit lot ondergingen (op de Schelm, de Schans en de Heide) Jac. Gerardts, Piet van de Goor, Sjang Sijben, Peer van Calis, Sjang Bouten, Peer Ulen, Sjang Opheij, Pietje Thijssen, Harry Heidens, Frans Seelen, Frans Pijnenburg alsmede de Betonfabriek. De meeste van deze huizen zijn in de oorlog tweemaal getroffen of afgebrand.

's Middags om 2 uur kregen de Ned. militairen bevel om terug te trekken en ontruimden zij hun stellingen en verlieten ons dorp. Met hen waren reeds vele burgers gevlucht, vooral naar Liessel. Het waren een en al geruchten. Men was in verwarring. Een trieste aanblik vormden ook de hoge rookkolommen van de brandende huizen. Men wilde den Duitser vóór zijn. Ik nam met Ons Heer mijn intrek bij de Kinderen Biemans op de Heitrak. Het leven hernam zijn gewone gang. Duitse militairen verschenen,

maar vonden de militaire barakken geplunderd door burgers, waaronder ook parochianen: "anders nam het de Duitser maar", waarop zij het bevel gaven dat deze goederen alle op het dorpsplein moesten worden ingeleverd en op de 15de Mei zag men een flinke stapel goederen zoals militaire dekens enz. voor de kerk en de pastorie liggen. De jongensschool werd op 18 Mei vrijgegeven, maar moest eerst worden schoongemaakt en daar alle banken en leermiddelen (die in de loods van de Betonmij. waren opgeslagen) verbrand waren ging men op de oude voet door, n. l. een roulatiesysteem met de meisjesschool.

Op 25 Juni evenwel werden banken geleend en uiterlijk scheen de oorlog voorbij. Alle dienstplichtigen uit ons dorp waren behouden teruggekeerd en slechts de troosteloze ruïnes der boerderijen, waarlangs houten barakken als noodhuisvesting verrezen, de enkele mijnevelden en het af en toe passeren van Duitse militaire wagens, herinnerden ons aan de grote ramp, die zich over ons dorp had voltrokken. De eerste maanden na de capitulatie verliepen rustig.

In September d. a. v. werd de Opbouw dienst in Neerkant gelegerd. Met de schop op de schouder en in Duits staccato zingend, trokken ze door het dorp. Ze verdwenen weer spoedig. Wel werden langzamerhand de nachten onrustiger als talloze Engelse bombardementsvliegtuigen dreunend passeerden. Door de Duitsers werden er zoeklichtinstallaties gebouwd, ook in onze parochie een n.l. bij Knelis van Rijt op de Keienberg. Vanwege het luchtgevaar begonnen de burgers achter hun huis overdekte schuilkelders te bouwen, waartoe o.a. niet in gebruik zijnde betonnen groenvoersilo's werden aangewend. Nadat er enkele bommen in de omgeving waren gevallen, werd menige nacht daarin doorgebracht.

Ook met Nederlandse instellingen begon de Duitser zich te bemoeien. Zo werd in de winter van 1941 de Cultuurkamer opgericht, waarna zowel de Fanfare St.-Willibrordus als de Zangvereniging De Veengalm zichzelf liquideerden. Door de oprichting van de Landstand in September 1942 verdwenen stands organisaties zoals Boerenbond, Boerinnenbond, Jonge Boerenstand, en werd

de Coöp. Boerenbond omgezet in een Plaatselijke Aan- en Verkoopvereniging.

In 1942 werd de Boterfabriek stilgelegd. Enkele spannende dagen beleefden we in Mei 1943 toen alle oud-militairen zich moesten melden, ten gevolge waarvan de zg. Boerenstaking uitbrak. Op last van de Duitsers werd Willem Thijssen (Jonge Boeren) als gijzelaar weggevoerd, maar werd enkele dagen later bij het verlopen der staking, gelukkig direct vrijgelaten. Ook moesten de radiotoestellen ingeleverd worden en de bevolking moest dikwijls 's avonds vanaf 7 uur al binnen blijven. In razende vaart werd er dan met een bewapend politiewagentje gecontroleerd.

De nachten werden steeds onrustiger door de massale bombardementen op het Roergebied, dat zich als een schitterend vuurwerk aftekende tegen de nachtelijke hemel. Doordat de zoeklichten werden vervangen door radarinstallaties in de omgeving, nam het gevaar toe en telkens vielen bommen in onze streek of zag men vliegtuigen neerstorten. Gelukkig deden zich onder de inwoners geen ongelukken voor, zelfs niet toen in de winter 1943-1944 een Engels vliegtuig neerstortte op enkele tientallen meters van de boerderij van Driek Dielissen. Enkele kisten fosforbommen, die uit het vliegtuig waren geslingerd, kwamen niet tot ontploffing. Onze parochie herbergde veel Joodse en andere onderduikers en hielp geallieerde piloten. Hoewel het eens bedreigd heeft is er nooit een grote razzia geweest.

Ondertussen was D-day (invasie dag 6 Juni 1944) aangebroken. In aller ijl werden door de Duitsers fietsen gevorderd (o.a. van een trouwpaar dat zich op huwelijksexamen in de pastorie bevond.) Zonder te vragen werden, alsof het een gewone zaak was, de fietsen afgepakt.

Doordat de opmars der geallieerden vertraagd werd, kregen de Duitse legers tijd om zich te herstellen en te hergroeperen, maar ondanks dat vorderden de geallieerde legers, al stond heel Neerkant verstomd van het Duitse tankleger dat op 6 September 1944 ons dorp passeerde in de richting Helmond. De toestand werd toen zo gevaarlijk geacht dat de scholen werden gesloten en het zou nog vele maanden

duren, voordat het onderwijs zou kunnen worden hervat.

Op 20 September kwamen hier vele evacuees uit Asten. In de omgeving Helden-Grashoek en Helenaveen werd door de Duitsers geschut opgesteld om de Engelsen tegen te houden bij de Zuid-Willemsvaart. De gehele dag gierden de granaten van het beruchte Duitse 85 mm-geschut over ons dorp. Duitse militairen werden hier gelegerd o.a. in de bewaarschool. Zij vorderden varkens, melk enz. en zelfs de burgers werden verplicht tot het plukken van de kippen, die door de Duitsers overal werden gevorderd en "betaald" met een waardeloos "kwitantiebewijsje". De Duitsers liepen in de tuinen, durfden niet "laut" te spreken over Hamburg etc. daar ze "sonst sofort" door de officier zouden worden neergeknald. Maar de 24ste September 's nachts verdwenen alle Duitsers na de telefoonlijnen te hebben afgebroken en stond de Engelse voorhoede reeds bij Marinus Bakker. De 25ste September trokken de eerste Engelse tanks door tot bij Joseph Joosten op de Heitrak en vele met oranje getooide parochianen zag men die morgen naar de Heitrak wandelen om de Engelsen te begroeten. Zij werden gewaarschuwd en keerden spoedig langs omwegen terug, want de Duitsers waren weer in het dorp. Hun patrouilles schoten "rücksichtslos" ook op burgers. De 26ste September verschenen de eerste Engelse carriers in ons dorp en mochten de kinderen en jonge meisjes door de Engelsen uitgenodigd kleine ritjes maken. Tegen de avond vertrokken ze telkens weer naar Liessel en hoorde men het gedreun der Duitse laarzen weer op de weg. Ze legden zelfs mijnen op landwegen zoals op de binnenweg naar "de Kuilen", waar enkele dagen later een kar met Meijelse vluchtelingen over zou rijden en in de lucht vliegen met als gevolg, dat er vier personen bediend moesten worden en ook stierven. Op 25 September werd iedereen opgeschrikt door een luide knal. De eerste granaat die op Neerkant werd afgevuurd en waardoor Doris van Calis een hand verloor. Hij was het eerste slachtoffer dat ik in de kelder moest bedienen. Elke dag herhaalde zich deze beschieting en ofschoon toen betrekkelijk weinig materiële schade werd aangericht, sneuvelde toch nog door

geweervuur Louis Bos, onderduiker uit Helden, en Tinus van Calis. Beiden werden nog voorzien van de H. Sacramenten. Het was levensgevaarlijk als jonge mannen onder het bereik van Duitse scherpshutters kwamen. Vooral de kerk was doelwit der beschietingen.

Op Rozenkranszondag 1 October, rond Loftijd, kwam een blindganger in de kerk terecht. De beschietingen namen nog in hevigheid toe toen begin October een groep Amerikanen ons dorp bezette en zich legerde op de speelplaats der jongensschool. Wat de pastorie betreft, de ruiten waren stuk geschoten en ook de voordeur was zwaar beschadigd. Ons gezin sliep in de natte kelder. Toen op 3 October de slaapkamer van de dienstbode door een 20-tal kogels werd getroffen, namen wij onze intrek bij kerkmeester H. Groenen op de Heittrak, waar we tot 27 October verbleven. In die tijd kreeg de Heittrak nog eens een strafbeschieting met 85-mm-granaten vanuit de Grashoek. Omdat het te gevaarlijk was werden er geen kerkelijke diensten meer gehouden. In Liessel deed men dat wel daarom gingen enkele parochianen daar of in Heusden naar de kerk. Dat had droevige gevolgen. Zo brak b.v. in Liessel 's zondags na de H. Mis een bombardement los, zodat men in paniek dekking moest zoeken.

Nadat Duitse patrouilles onder luid hoongelach met een pantservuist een vóór café Creemers staande Amerikaanse tank hadden opgeblazen werden door de Amerikanen schuilloopgraven aangelegd. Bijna elke volgende nacht meldde mitrailleurvuur de bevolking dat de Amerikaanse wachtposten in gevecht waren met Duitse patrouilles.

Voormalige "Bewaarschool" (diende in 1944/1945 als

noodkerk).

Half October verplaatsten de Amerikanen hun kamp naar de Heittrak, daar de beschieting

steeds intensiever werd. Men wist ook nooit waar de Duitsers zich bevonden, vele malen zaten ze in korenrijten verborgen.

Ondertussen hadden Duitse patrouilles verschillende boerderijen in brand geschoten of gestoken, zoals van Harry Heidens, Frans Seelen en Driek Dielissen, totdat Vrijdag de 27ste October aanbrak, een dag die steeds als een droeve herinnering in onze gedachten zal blijven voortleven.

Noodpastorie 1945

BEKENDMAKING

Gemachtigd door den Heer Commandeerende Officier der 15e Britsche Divisie, wordt door mij bij deze bekend gemaakt:

1. Het is met ingang van HEDEN 22 November 1944 toegestaan aan de geëvacueerde landbouwers van

LIESSEL, NEERKANT en MEIJEL

terug te keeren naar hunne boerderijen.

2. De aandacht wordt nadrukkelijk gevestigd op het feit, dat de Britsche legerleiding GEEN verantwoording neemt voor de nog ter plaatse aanwezig zijnde MIJNEN, welke nog niet opgeruimd zijn. Speciaal in dit verband wordt gemeld de beboschte streek NOORD-OOST VAN MEIJEL DORP.

3. Het is verboden zich OOST van het z.g. KANAAL VAN DEURNE te begeven.

4. De hoofdweg DEURNE--LIESSEL--MEIJEL moet vrij gelaten worden voor militair vervoer. Zij, die met paarden en wagens terugkeeren moeten van zijwegen gebruik maken. Fietsen, kruiwagens, handkarren houden rechts van den hoofdweg, op de fietspaden.

F. LOORINGH VAN BEECK.
Majoor.

Koninklijke Nederlandsche Brigade «Prinses Irene».

Alhoewel er veel kanongebulder was in de nacht, een ongewoon opvallend geschiet, openden de Duitsers 's morgens om 6 uur eerst het eigenlijke granaatvuur op het dorp en om 9 uur hoorde men overal een verwoed mitrailleurvuur, dat duidelijk de opmars der Duitse infanterie aankondigde, waarbij Hendrik van de Mortel, die de Amerikanen aanwijzingen wilde geven, sneuvelde. De Duitsers hadden namelijk een brug geslagen over het Deurnese kanaal, ongeveer op de grens van Meijel, waarvan de mensen al enkele dagen van te voren het getimmer hadden gehoord. Ook werden er vele Duitse tanks ingezet. Over een breed front, tot aan Liessel toe, trachtten de Duitsers de Amerikanen terug te slaan en het grootste gedeelte der bevolking verliet in een overhaaste vlucht, met achterlating van alles, ons dorp en trok naar Deurne, Asten, Someren en andere plaatsen in westelijke richting.

Ons gezin verbleef, zoals gezegd bij kerkmeester Groenen. Omstreeks 12 uur kwamen bij Groenen mensen van de Schans binnen, die vertelden dat de Duitsers al op de Schans waren en dat de Amerikanen op de vlucht waren. Groenen zei: "Dan blijf ik geen ogenblik meer hier, want ik laat mijn jongens niet door de Duitsers grijpen". Met een paar dekens, niet veel meer, trok men toen met een wagen binnendoor langs het kruis naar Asten. Daar het onmogelijk was om enige informatie te krijgen en zeker niet om in "het dorp" te komen en men zeide dat de meeste parochianen waren vertrokken, was goede raad duur en gingen wij met de familie Groenen mee. Eerst naar den Dies donk in Asten, maar ook daar moesten we vanwege het dreigende gevaar weer weg. Toen weg naar Leende, waar we de Tilburgse Red Lion Division ontmoetten en die ons imponeerde door getal en uitrusting. Ons gezin nam intrek op de R.-K. Pastorie in Leende, waar we gastvrij werden opgenomen en bleven tot omstreeks 24 November.

Een Duitse aanval op een bruggenhoofd bij Nederweert dreigde nog even voor Leende gevaarlijk te worden met als risico dat dan naar België zou moeten worden uitgeweken. De Amerikaanse versterking die arriveerde wist evenwel de Duitsers in de Peel gedeeltelijk terug te slaan, maar op zaterdag 28 October werden de Amerikanen gedwongen terug te

trekken en bezetten de Duitsers het dorp Neerkant. Zoals gezegd waren de meeste parochianen wel naar elders gevlucht. Velen echter, vooral in de kom van het dorp, konden bezwaarlijk weg. Zij verenigden zich in de sterkere schuilkelders o.a. bij Harry Broekmans en in het klooster, waar de zusters met rector Van Swelm ook achtergebleven waren. Vooral Duitse tankeenheden deden een heftige aanval in de richting Deurne-Asten. Daar de Duitsers de kerktoren als uitkijkpost gebruikten, werd deze op zaterdagmiddag door de Amerikanen vanuit Asten onder vuur genomen en werd het bovenste gedeelte van de toren eraf geschoten. De Duitse eenheden rukten op tot bij de staatsbossen. Gelukkig was op vrijdag 27 October Tilburg door de Schotse Lion-divisie bevrijd, die daarna naar de Peelstreek werd gezonden.

Indrukwekkend was het Engelse oorlogsmateriaal, dat op Zondag en Maandag Asten passeerde in de richting Meijel-Neerkant. Nu ontbrandde eerst goed de heftige Peelveldslag, waarin, dank zij het opklarend weer, ook de Typhoon-bommenwerpers zich mengden en de Duitsers langzamerhand terugtrokken. (Zo werd hier het spits afgebeten voor Deurne en Asten, ja zelfs voor Helmond en Eindhoven.)

Maandag 1 November werd door de Amerikanen een voltrefter geplaatst op een munitietank, die dekking had gekozen bij de kerk. De getroffen tank ontplofte, tankmijnen en brandbommen werden rondgeslingerd, met als gevolg dat de kom van het dorp zwaar werd beschadigd. De kerk werd ingedeukt en uiterst zwaar beschadigd, de pastorie brandde af. De brandkast lag open en alle parochieboeken, behalve de in gebruik zijnde, waren verkoold. Ook het klooster werd zwaar gehavend. De kerk dreigde in te storten; het grote altaar, de communiebank, het doopvont en het triomfkrans waren nog nagenoeg intact. De kerkhofmuren en vele grafstenen waren weg of zwaar getroffen. Ongelooflijk was het hoe de mensen allen min of meer versuft waren. Er was geen vervoer en aanvankelijk kon men slechts met de grootste moeite nog iets gedaan krijgen. Later niet meer daar ieder genoeg met zichzelf te stellen had.

Het hoofdaltaar en de communiebank werden door een metselaar gedemonteerd en in het pakhuis van de Boerenbond opgeslagen. De beide biechtstoelen, de kleine altaren, het zangkoor, het harmonium, vele kerkbanken en de kruiswegstaties waren vrijwel geheel vernield.

De kerkklokken waren al eerder (6.11.1942), op last van de Rijkscommissaris, geroofd. (Op Eerste Vrijdag, toen ik na het communie brengen aan de zieken thuiskwam en ik een lier met staaldraden zag staan, terwijl ik van niets wist.) Ondertussen woedde de tankslag op de Heittrak verder en eerst op Woensdagavond 2 November drongen de Engelse troepen het dorp binnen.

Niet zelden speelden zich drama's af, doordat zowel op de Heittrak als in de Astense Peel de burgers 's nachts uit hun huizen werden gejaagd en maar moesten trachten een onderkomen en bescherming te vinden voor de zware beschietingen waaraan het dorp bloot stond, daar bijna alle Duitsers zich niets om hen bekommerden.

Voor vele parochianen was het een droevig bestaan. Tijdens de beschietingen werd er in de schuilkelders veel geleden, Ja, een boek zou er geschreven kunnen worden over hun lotgevallen. Er werd gebakken en geslacht en men hielp elkander eensgezind,

Op 3 November (Donderdag) werden alle burgers uit het dorp, tijdens een hevig granaatvuur, door de Schotten geëvacueerd. Het mag een wonder heten dat daarbij niemand enig letsel bekwam. De Schans en de Hei waren evenwel nog door de Duitsers bezet, die hier inderhaast uitgestrekte mijnevelden hadden aangelegd. Eerst een week later (10 November) werden ook hier de Duitsers verjaagd en konden de door het lange verblijf in de schuilkelders vervuilde burgers worden geëvacueerd.

Daar het dorp nog steeds onder zwaar Duits artillerievuur lag mocht geen enkele burger in Neerkant komen (al probeerden verschillende personen dat toch om nog iets aan noodzakelijke kleding te redden.)

Ondanks de zware veldslag, die om Neerkant had gewoed, viel het aantal doden mee, namelijk: Leo Sonnemans, Jac. Gerardts Sr., Mart. Van Mullekom, Joh. Bouten Sr., H.

Verstappen en de in dit verslag al eerder genoemde drie gevallen.

Door de O.D. werden de heilige vaten, die zich ledig in het tabernakel bevonden, naar Deurne in veiligheid gebracht.

De 22e November werd Neerkant door Civil Affairs vrijgegeven en door de stromende regen en over de door en door modderige wegen (sindsdien nooit meer zo erg gezien), door de tanks diep "omgeploegd", zag men Neerkantse mensen naar "huis" gaan en dat terwijl er nog een op Duitsland gericht reuzenkanon stond te donderen. De meeste boerderijen op de Heittrak waren verbrand, de kerk en pastorie (die door de Duitsers nog als Rode Kruisonderkomen was gebruikt) verwoest en geen enkel huis dat een droog onderdak bood. De scholen waren zwaar beschadigd en de inventarissen lagen als een hoop vuil in een hoek.

Ook in de huizen was de aanblik troosteloos; onmisbare kleding, linnengoed, het weinige dat nog was overgebleven, lag vervuild buiten, soms geheel verstikt door het vocht en veelvuldig gebruik als poetslappen voor tanks, kanonnen en auto's. Het meubilair was zwaar beschadigd of verdwenen. In één woord: onvoorstelbaar!

Bijna overal was bijna alles vervreemd. Wat de Duitsers niet hadden geroofd, was door niet weinig geallieerde soldaten en soms door burgers ontvreemd of vernield. Al was dat alles nog zo goed verstopt, meestal had men het toch weten te vinden, zelfs onder de vloeren van kippenhokken, in dichtgemetselde muren en in kelders. Een uitzondering op die roverijen maakte min of meer de kerk.

Daar alles wekenlang in de regen had gelegen was de waterschade aan kazuifels, missaais etc. groot. De beste paramenten waren echter goed opgeborgen.

Gedurende een dag of tien nadat Neerkant vrij was gegeven heb ik nog verblijf gehouden op de grote pastorie in Deurne. 's Morgens ging ik naar Neerkant en 's avonds weer terug naar Deurne. De wegen waren overigens gevaarlijk wegens het drukke oorlogsverkeer.

De eerste doop na mijn terugkeer was op 28 November.

De eerste hulp, toen er meerdere mensen in stromende regen waren teruggekeerd en

enkele huizen meer of minder bewoonbaar waren gemaakt, werd verleend door de O.D., die Duitse dekens en ander gerief onder de mensen verdeelde.

De Neerkantse bevolking begon aan de "wederopbouw", hoe primitief dit in het begin dan ook dikwijls was.

Stukgebroken deuren e. d. werden teruggevonden in de verlaten stellingen of verderop in de buurt. Zo vond men matrassen, gordijnen, tafelkleden, linnengoed etc. etc. terug. Een aan mij toebehorend tafelkleed werd gescheurd en wel, op 10 minuten afstand, teruggevonden voor een geitenstal. Nadat er een dag of acht een H. Mis was gelezen in de kapel van de zusters (op 8 December waren er nog maar weinig mensen teruggekeerd), werd de bewaarschool als noodkerk ingericht. Op een twintigtal stoelen na moest men zich met staanplaatsen tevreden stellen. Rector H. van Swelm en ik bineerden beiden, zodat er steeds vier missen waren.

Daar de oorlog nog niet voorbij was moesten we nog steeds verduisteren. Al met al was de noodvoorziening na enkele maanden eigenlijk te klein, maar we waren blij dat de diensten konden doorgaan. Een harmonium hadden we al gauw, een biechtstoel ook. Als communiebank fungeerden twee eikenhouten zitbanken uit de kerk. Het tabernakel was in het raampje van een muur gezet. Als altaar diende een beschadigd klein altaar uit de kerk. Met de vloer en banken uit de oude kerk werden de noodkerk en het zustersklooster dichtgemaakt. Daar er in lange tijd nog geen glas te bekomen zou zijn, waren we daar al heel blij mee. Daar aanvankelijk ook de noodkerk van boven open lag, was de eerste zorg het dak te dichten, wat meer dan moeilijk was daar er nergens pannen te verkrijgen waren. Alles en alles te zamen "het ging", maar vooral in de hoogmis liet de eerbied vaak te wensen over. Men stond te vast op elkaar.

Steeds nog werd Neerkant opgeschrikt door hevige explosies en velen lieten het leven door ongelukken, vooral door mijnen, die de binnenwegen onveilig maakten, en ander oorlogstuig. Op een binnenweg, die al gedurende drie weken met de kar was bereden, verongelukten op één plaats bij Jan de Haart twee wagens toen zij op een landmijn reden.

Daarbij vielen twee doden. Door ongelukken, zoals hiervoor vermeld, vielen de volgende slachtoffers: P. Verstegen, Schans (schoolkind), M. van de Mortel, Moosdijk (schoolkind), H. Geris, Willem van Calis, Gerard de Haart, Jan de Haart, Harry Heidens, Frans Verstappen (bij het demonteren van een mijn) en Piet Verstappen, Schans.

Gelukkig keerden Jac. Gerardts en H. Geris, die door de Duitsers waren meegenomen en in Duitsland tewerkgesteld waren geweest, ongedeerd in ons midden terug.

Langzaam en moeilijk keerde het gewone leven terug, een zwaar leven, want er was gebrek aan het allernoodzakelijkste. Velen moesten op de grond slapen onder overjassen als dekking. Wel deed de H.A.R.K. (Hulp Actie Rode Kruis) al wat in haar vermogen lag om de nood te lenigen, maar dat was niet meer dan een druppel op een gloeiende plaat. De hulp werd iets beter na de capitulatie (van de Duitsers) in Mei 1945, toen de Zaanstreek Deurne adopteerde en er nogal wat goederen, meestal gebruikte, afkwamen. Maar zelfs dat was bij lange na niet voldoende om de nood te lenigen.

Toch kwam er langzamerhand verbetering. In April 1945 kon de meisjesschool en in Juni de jongensschool weer worden geopend. De nieuwe (nood-)pastorie werd in Augustus 1945 betrokken en er werd gestadig doorgewerkt aan de op 14 Augustus begonnen bouw van een noodkerk. Maar ook hier bleven tegenslagen niet uit en werd in December

1944 een gedeelte van het werk, toen de spanten op de muur stonden, weer vernield door een hevige storm. De schade bedroeg ± f5.000,—. Maar met Pinksteren 1946 kon de noodkerk, na door mij met assistentie van rector Van Swelm en neomist van de H. Geest Frans van Kemenade te zijn ingezegend, in gebruik worden genomen.

De noodkerk had een klokje met uurwerk, geleverd door "De Klok" uit Aarle-Rixtel, waarvoor zo'n f2.200,— was gecollecteerd.

De verenigingen, zoals de R.-K. Boerinnenbond, de Boerenbond en de Jonge Boerenstand, die tijdens de bezetting moesten verdwijnen, werden in de loop van 1945 weer heropgericht. In 1947 werden vele huizen definitief hersteld en uiterlijk verdwenen in de eerstvolgende

jaren voor en na de meeste sporen van de oorlog.

Intussen was er ook een begin gemaakt met de herbouw van verwoeste boerderijen maar, als gevolg van materiaalgebrek, arbeiderstekort en onzekere financiële regelingen, verliep dat uiterst langzaam.

Neerkant kwam zwaar gehavend (67 woningen waren totaal af gebrand en de overige waren merendeels zwaar beschadigd) uit de oorlog.

Neerkant 18/8 '48 Th.Wolters, Pastoor

Oorlogsmonument

Als een teken van levende herinnering aan de Neerkantse oorlogsslachtoffers werd omstreeks 1946 op het kerkhof een eenvoudig houten kruis geplaatst. Na veertig jaren was dit gedenkteken als gevolg van verwerking aan vervanging toe. Het kerkbestuur, financieel gesteund door de parochianen en de Rabobank, besloot in 1986 een gedenkteken van meer blijvende aard te doen oprichten.

Zo kwam een monument, ontworpen door beeldend kunstenaar Louis Derijks uit Eindhoven en vervaardigd door de Neerkantse aannemer Cor Janssen, tot stand. Het werd geplaatst op het pleintje vóór het kerkhof. De ontwerper is uitgegaan van het model der grijze betonnen groenvoersilo's, die oorspronkelijk bestemd waren voor opslag van winterveevoer, maar in de oorlogsjaren, na voorzien te zijn van een stevig dak van geriefhout en plaggen, veelvuldig als schuilkelders dienst deden.

Op een stenen cirkel is met grijze betonsteentjes de vorm van een deel van zo'n silo als "achterwand" gemetseld. Met gebruik van zwart geïmpregneerd hout is daarop een verhoging aangebracht, zoals toentertijd gebruikelijk bij silo's om de inhoud te vergroten. Op twee zwartmarmere platen, bevestigd tegen de houten wand, zijn de namen vermeld van de twintig Neerkantse

oorlogsslachtoffers. In het midden van de stenen cirkel is een zuiltje geplaatst, eveneens uitgevoerd met betonsteentjes, en wel in de vorm van een zogenaamd "schrenkske" (een wijze van stapelen van turf tijdens het drogingsproces). Op dit sokkeltje ligt een zware granieten steen met daarin gebeiteld de tekst: "Ter nagedachtenis aan onze dorpsgenoten 1940-1945".

Het monument werd in mei 1987 onthuld door een tweetal leden van het kerkbestuur en ingezegend door pastoor J. Even.

De dorpsgenoten, wier namen door dit monument in herinnering blijven, zijn:

M. van Mullekom, H. van de Mortel, M. van Calis, W. van Calis, H. Heidens, L. Sonnemans, M. Thijssen, H. Geris, J. Gerardts, P. Verstappen, R. Versteegen, M. van de Mortel, F. Verstappen, G. de Haart, J. de Haart, H. Verstappen, W. Bos, P. Belemakers, P. Martens en J. Bouten

Onderduikers in Neerkant

Voor veel Nederlanders waren de bezettingsjaren 1940/1945 in dubbel opzicht een marteling. Naast de voor iedereen geldende druk die deze tijd meebracht op het terrein van vele consumptiebeperkingen, moesten velen uit voortdurende vrees voor aanhouding door de bezetters zich schuilhouden, oftewel "onderduiken". (Een term die aan duidelijkheid niets te wensen overliet en al spoedig deel ging uitmaken van onze vaderlandse woordenschat.) Meer in het bijzonder betrof het dienstweigeraars, leden van het verzet en meer nog de joodse landgenoten. Van laatstgenoemde groep vaderlanders was niemand veilig. Van het kleine aantal joden dat aan de Haart, H. Verstappen, W. Bos, P. Bellemakers, P. Martens en J. Bouten.

afvoer naar door de Duitsers ingerichte vernietigingskampen wist te ontkomen waren er velen die in het zuiden van ons land een veilig onderkomen vonden. Het dorp Neerkant, bij de meeste onderduikers was voor hun komst aldaar zelfs de naam van het dorp onbekend, heeft op dit gebied naam gemaakt.

Op de Heittrak, met name bij de familie Thij Janssen (Engels Thij), ontstond een waar centrum voor hulpverlening, dat, met volle inzet van het ganse gezin, werd geleid door de

elders op de Heitrak wonende oudste zoon Harrie (f 16.10.1983). Met een niet aflatend enthousiasme van zijn vrouw Grit en wetende dat bij hun dorpsgenoten menslievendheid en hulpvaardigheid hoog in het vaandel staan geschreven, wisten zij velen te bewegen één of meer onderduikers belangeloos in het gezin op te nemen.

De betrokken onderduikers, waaronder kinderen van drie jaar, waren nagenoeg allen afkomstig uit Amsterdam. Zij kregen daar voor hun vertrek per trein naar Deurne van de organiserende personen, die zij slechts kenden als Ome Piet, Tante Jo of Ome Jan, de nodige instructies hoe zij, in Deurne aangekomen, de hen afhalende persoon konden herkennen. Kinderen maakten de verre reis onder de hoede van Juffrouw Tiny, die vervolgens, door regelmatige bezoeken, ook persoonlijk contact onderhield met haar pupillen.

Via de landelijk perfect georganiseerde hulpdienst kregen de meewerkende gezinnen door Rooie Harry periodiek een extra bonkaart aangereikt. De medische verzorging van de onderduikers was in goede handen van de in het Limburgse verzet welbekende dokter Verberne uit Panningen. Inwoners van Neerkant die toentertijd hun medewerking verleenden aan dit werk van naastenliefde zullen zich de genoemde schuilnamen nog wel herinneren.

Niet alleen joden konden op hulp van de familie Janssen rekenen, ook anderen die veiligheid zochten werden geholpen. Zo werd Nicolai Iwanow, een uit krijgsgevangenschap gevluchte Russische militair, in huize Janssen opgenomen. Door zijn nieuwe "huisbaas" geënthousiasmeerd ontwikkelde hij zich tot een vurig medewerker van de ondergrondse. Nicolai, en Wjera Pyzjowa, de Russische vrouw waarmee hij na de bevrijding trouwde, zijn tot hun dood (resp. 20.12.1981 en 23.09.1986) Neerkant trouw gebleven.

Zij wisten zich uitstekend aan te passen in hun nieuwe omgeving, waar zij zich - met hun kinderen - tot echte Neerkanters ontwikkelden. Neerkant mag er trots op zijn dat zovelen van zijn toenmalige bewoners, wetende dat zij aan een uiterst riskante onderneming begonnen, zo spontaan de deuren hebben opengezet voor mensen in nood. Het zal hun tot voldoening hebben gestrekt toen na de oorlog bleek dat alle in Neerkant verzorgde onderduikers - naar schatting zo'n twintig - buiten de greep van de niets ontziende bezetter waren gebleven.

Als bewijs van erkenning van hun inzet ten dienste van de vele door hen geholpen onderduikers werden Harry Janssen en zijn vrouw Grit na de oorlog begiftigd met de "Médaille des Justes parmi les Nations" terwijl aan Harry, voor de door hem betoonde vaderlandsliefde, tevens het "Verzetshedenkingskruis" werd toegekend.